

TOELICHTING BIJ RECENTE PUBLICATIES ASIELOPVANG IN DE PROVINCIE UTRECHT

ONDERWERP	Toelichting bij recente publicaties asielopvang in de provincie Utrecht
DATUM	16-01-2024
VAN	Hans Oosters (voorzitter PRT) en Rob van Muilekom
TELEFOONNUMMER	+31646543657 (Ruben Cales)
TEAM	TKA
BIJLAGEN	- Artikel NOS: Spreidingswet heeft vooral invloed op opvang asielzoekers in Utrecht en Noord-Holland. - Artikel RTV Utrecht: Deze 12 Utrechtse gemeenten vangen al jaren geen asielzoekers op.

Aanleiding

De komende twee weken is het debat en stemming in de Eerste Kamer over de mogelijke komst van de Spreidingswet. Naar aanleiding hiervan zijn op maandag 15-01 bij de NOS en RTV Utrecht artikelen verschenen over de opvang van asielzoekers per gemeente (zie bijlage). De titels van de artikelen waren als volgt: [Spreidingswet heeft vooral invloed op opvang asielzoekers in Utrecht en Noord-Holland \(nos.nl\)](#) en [Deze 12 Utrechtse gemeenten vangen al jaren geen asielzoekers op - RTV Utrecht](#).

In dit memo geven wij vanuit het PRT Kansmakersteam enige duiding bij beide publicaties. Dit doen we door eerst een tweetal algemene noties mee te geven en daarna gaan we op elk artikel afzonderlijk in.

Notie 1: doel is opvangopgave en niet elke gemeente te laten opvangen

De Spreidingswet heeft een dwingend instrumentarium in zich dat de mogelijkheid biedt om, in het uiterste geval, gemeenten te dwingen asielzoekers te laten opvangen. Een ander middel dat de Spreidingswet biedt is om verschillende doelgroepen (asielzoekers/statushouders) onderling uit te wisselen. Beide zijn middelen om het doel; de totaalopgave opvangplekken, te realiseren. Beide artikelen focussen nu enkel op de gemeenten die opvang leveren. Terwijl het doel, het behalen van de provinciale opgave, centraal staat.

Kijkend naar de opgave heeft de provincie Utrecht, met een beperkt aantal gemeenten, een flinke groei aan opvangplekken laten zien van +1.808 plekken (zonder AMV Nidos). Dit door bijvoorbeeld de opening van nieuwe locaties zoals: Kamp van Zeist (Zeist - 400), Plotterweg (Amersfoort - 200), Pahud (Utrecht - 300), Fletcher Hotel (Soest - 90), de AMV opvanglocaties in Baarn (90) en Leusden (84), de uitbreiding AZC Amersfoort (300) en AZC Leersum (Utrechtse Heuvelrug - 100) en CNO locaties in Veenendaal (206) en Vijfheerenlanden (56). Let op: voor deze cijfers is enkel gekeken naar de periode dat het PRT Kansmakersteam actief is.

Met de extra capaciteit van nieuwe locaties in Vianen (Vijfheerenlanden - 100) en Eemnes (32) en in ontwikkeling zijnde Campanille hotel (Amersfoort - 154) komt er op korte termijn ook weer substantiële uitbreiding aan.

Beide artikelen kijken niet naar het realiseren van de opgave en de extra plekken die erbij zijn gekomen maar enkel naar de gemeenten die opvangvoorzieningen leveren. Dat is te kort door de bocht aangezien er wordt gestuurd op totaal aantal opvangplekken.

Notie 2: Utrecht levert bijzondere opvangvoorzieningen

Beide artikelen tellen simpelweg opvanglocaties terwijl daarbinnen een veelheid aan verschillende type opvangvoorzieningen is te onderscheiden. Binnen de provincie is een verscheidenheid aan opvangvormen aanwezig met bijvoorbeeld: een GLO-locatie (uitgeprocedeerde gezinslocatie) in Amersfoort, de opvanglocatie van Afghaanse Evacuees in Zeist en een landelijk aanmeldcentrum voor Oekraïense ontheemden in de Jaarbeurs. Naast dat het aantal duurzame opvangplekken groeiende is (zie eerste notie) levert Utrecht al langere tijd een

substantiële bijdrage om de situatie bij het aanmeldcentrum in Ter Apel te ontlasten door het realiseren van (crisis)noodopvang.

Beide artikelen maken geen onderscheid in type opvangvoorzieningen. Dit terwijl daar veel differentiatie in zit en Utrecht een aantal voorzieningen levert ten opzichte van landelijke opgaven.

Notie 3: aandacht voor verschillen tussen provincies waar het gaat om de huidige inzet op opvang (Noordoost Nederland doet veel, Randstad blijft achter) is bruikbaar in de lobby voor aanvaarding Spreidingswet

In de lobby vanuit IPO en VNG en ook onze eigen lobbygesprekken is een redeneerlijn dat de Spreidingswet kan helpen om de ongelijke verdeling van opvangvoorzieningen en aantallen opgevangen asielzoekers over het land recht te trekken, ten voordele van de provincies buiten de Randstad.

Duiding artikelen vooraf

Een tweetal opmerkingen vooraf:

- Er is geen inzicht in de gebruikte data van RTV Noord. Waar verschillen zijn gevonden gaat het hier mogelijk om een definitiekwestie waarbij mogelijk zaken een rol spelen als bijvoorbeeld looptijd, asieldoelgroep (bijv. AMV/Regulier), aantal geboden plekken of opvangaccommodatie (bijv. hotel of specifieke opvangvoorziening).
- De data in dit memo komen voort uit het dashboard van het PRT Kansmakersteam. Op korte termijn is het niet mogelijk opvangvoorzieningen tussen 2012 en Q3 2021 (start KMT) te achterhalen, maar mogelijk is er in die periode ook al door andere gemeenten opvang geboden.

Duiding artikel NOS: Spreidingswet heeft vooral invloed op opvang asielzoekers in Utrecht en Noord-Holland.

De berichtgeving op NOS is gebaseerd op een analyse van RTV Noord. De cijfers die RTV Noord heeft opgevraagd gaan over de periode januari 2012 en november 2023. Er valt te lezen dat het zowel gaat om crisis- en noodopvang als de reguliere opvang in azc's.

Op basis van de analyse komen zij tot de conclusie dat voor de provincie Utrecht 50% van de gemeenten geen asielzoekers opvangt. Het is onduidelijk welke gemeenten zij daarmee precies bedoelen.

Nadere duiding:

- Momenteel vangen een 9-tal gemeenten asielzoekers op (Amersfoort, Baarn, Leusden, Soest, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vijfheerenlanden, Zeist).
- Sinds de huidige asielcrisis hebben ook de volgende 6 gemeenten enige kortdurende vorm van (crisis)noodopvang geleverd (Eemnes, Houten, Nieuwegein, Oudewater, De Ronde Venen (Doorstroomlocatie Hotel Koekenbier) en Wijk bij Duurstede).
- Oftewel: sinds het begin van de huidige asielcrisis (zeg 2,5 jaar) hebben al 15 van de 26 gemeenten een vorm van opvang geleverd. De berichtgeving dat 50% van de Utrechtse gemeenten dus geen opvang hebben geboden, komt niet overeen met onze gegevens. Het is onduidelijk waar dit verschil met het onderzoek van RTV Noord in zit. Bovendien zouden dit meer gemeenten kunnen zijn als over een langere periode wordt teruggekeken dan de start van het PRT Kansmakersteam.

Duiding artikel RTV Utrecht: Deze 12 Utrechtse gemeenten vangen al jaren geen asielzoekers op.

Het artikel van RTV Utrecht lijkt te suggereren dat zij zich ook baseren op de analyse door RTV Noord. Toch komen ze tot een andere conclusie dan dat 50% van de Utrechtse gemeenten geen asielzoekers opvangt. RTV Utrecht concludeert namelijk "dat 12 Utrechtse gemeenten al jaren geen asielzoekers opvangen", dat is dus minder dan de 13 van de 26 gemeenten die RTV Noord suggereert.

RTV Utrecht presenteert daarbij een infographic (zie bijlage) waarop te zien is welke 12 gemeenten geen asielzoekers opvangen, namelijk: Bunnik, Bunschoten, De Ronde Venen, Eemnes, Lopik, Montfoort, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Stichtse Vecht, Woerden en Woudenberg.

Deze gepresenteerde informatie is niet helemaal juist. Gemeente Oudewater heeft in de zomer van '23 ook asielzoekers opgevangen in CNO om Ter Apel te ontlasten. Wat dus uitkomt op 11 Utrechtse gemeenten.

Daarnaast is van een tweetal van deze 12 gemeenten, namelijk Bunnik en Woerden, openbaar bekend dat zij bezig

zijn met de verkenning van het ontwikkelen van een opvangvoorziening. Waarbij gemeente Eemnes 32 jongeren gaat opvangen op het Najada Resort maar dit buiten de scope van het onderzoek viel (jan '12 en nov '23). Indien een slag dieper zou zijn gekeken ligt het beeld dus genuanceerder dan gepresenteerd.

Bijlagen

NOS Nieuws•Vandaag, 06:00

Spreidingswet heeft vooral invloed op opvang asielzoekers in Utrecht en Noord-Holland

De afgelopen twaalf jaar heeft bijna één op de drie gemeenten geen asielzoekers opgevangen. Dit blijkt uit een analyse door [RTV Noord](#) op basis van cijfers die zijn opgevraagd bij het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). Van de 342 gemeenten hebben er 111 de afgelopen twaalf jaar niets gedaan aan de opvang van asielzoekers.

De spreidingswet, [die vandaag en morgen in de Eerste Kamer wordt behandeld](#), zou hier mogelijk verandering in kunnen brengen. Met de omstreden wet zouden gemeenten in het uiterste geval gedwongen kunnen worden om asielzoekers op te vangen.

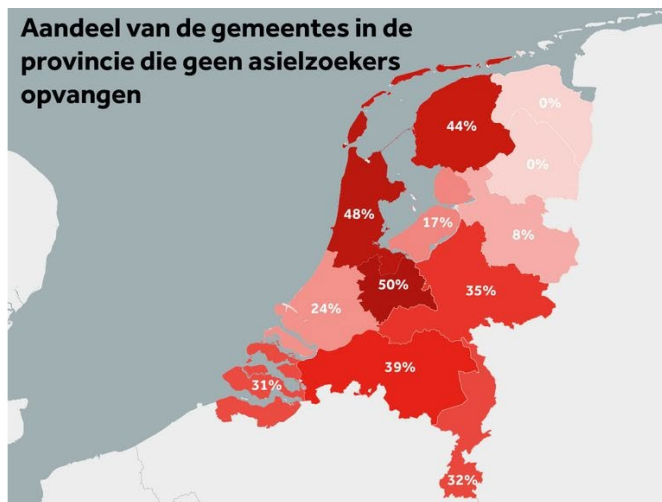
Dat zou ertoe moeten leiden dat asielzoekers evenwichtiger worden gespreid over het land en dat het aanmeldcentrum in Ter Apel wordt ontlast, maar het is nog de vraag of het voorstel na de Tweede Kamer ook in de Eerste Kamer een meerderheid krijgt.

Weigergemeenten

Het is al langer bekend dat lang niet alle gemeenten asielzoekers opvangen. Afgelopen november werd duidelijk dat 45 gemeenten volgens het COA weinig tot niets deden aan de huisvesting van statushouders en asielopvang.

In 2022 bleek uit [een analyse van de NOS](#) dat van de vijftig grootste gemeenten er drie jarenlang geen asielzoekers hadden opgevangen. Het ging toen om Roosendaal, Delft en Westland. De cijfers die RTV Noord heeft opgevraagd gaan over de periode tussen januari 2012 en november 2023.

Op de kaart hieronder is het aandeel van de gemeentes die geen asielzoekers opvangen weergegeven per provincie:

Het aandeel van de gemeentes in de provincie die geen asielzoekers opvangen

Gemeenten in Groningen en Drenthe hebben in de afgelopen twaalf jaar allemaal asielzoekers opgevangen. In Flevoland en Overijssel zijn er slechts een paar gemeenten die in die periode geen opvang hebben geregeld, waaronder Urk en Staphorst. In Friesland zijn het er iets meer, maar dat komt vooral door de Waddeneilanden, waar opvang logistiek lastig is.

In andere provincies is het percentage gemeenten dat de afgelopen periode geen asielzoekers heeft opgevangen hoger. In Noord-Holland is het bijna de helft. Zo zijn er in de kop van Noord-Holland meerdere aan elkaar grenzende gemeenten die geen opvang hebben geregeld.

Ook in Utrecht heeft de helft van de gemeenten de afgelopen twaalf jaar geen asielzoekers gehuisvest. In Gelderland heeft zo'n 35 procent van de gemeenten geen opvang geregeld, in Noord-Brabant is dit bijna 40 procent. In Brabant zit wel het azc van Budel, dat na Ter Apel het grootste asielzoekerscentrum van Nederland is.

'Geen geschikte plek'

Het Gelderse Rozendaal is een van de gemeenten die de afgelopen twaalf jaar geen asielzoekers hebben opgevangen. Volgens burgemeester Ester Weststeijn wil de gemeente dat wel, maar is er niet genoeg ruimte.

"We zijn een gemeente met slechts 1750 inwoners, zonder industrieterreinen of campings daaromheen. Er is gewoonweg geen ruimte voor, hoe graag we ook zouden willen", zegt ze tegen RTV Noord. Toch hoopt ze dat de Eerste Kamer de spreidingswet aanneemt. "Als de spreidingswet er komt, gaat het voor ons om maar zes asielzoekers."

Ook de gemeente Stede Broec, in de kop van Noord-Holland, heeft naar eigen zeggen geen geschikte plek om asielzoekers op te vangen. "In een eerder stadium zijn wel locaties aangeboden aan het COA. Deze bleken echter niet aan hun toenmalige vereisten te voldoen", aldus een woordvoerder.

Wel opvang Oekraïense vluchtelingen

Volgens RTV Noord hebben nagenoeg alle gemeenten die geen asielzoekers opvangen, wel opvang geregeld voor Oekraïense vluchtelingen. Zo ook Stede Broec en Rozendaal.

Burgemeester Weststeijn: "Dat heeft ermee te maken dat we bij de opvang van Oekraïners nog dachten dat het om een korte periode zou gaan. Bij de opvang van asielzoekers gaat het doorgaans om een langere periode", zegt ze. Voor de opvang van de Oekraïense vluchtelingen gebruikte Rozendaal een stuk particuliere grond.

Onderzoek RTV Noord

Bij de gemeenten die wel asielzoekers hebben opgevangen, gaat het om zowel crisis- en noodopvang als de reguliere opvang in azc's. De opvang van Oekraïners wordt niet geregeld door het COA, maar door gemeenten zelf. De opvang van die groep valt daarom buiten deze cijfers.

Hoewel de spreidingswet veel weerstand oproept, is het Rijk met betrekking tot de huisvesting van statushouders - asielzoekers die in Nederland mogen blijven - een stap verder.

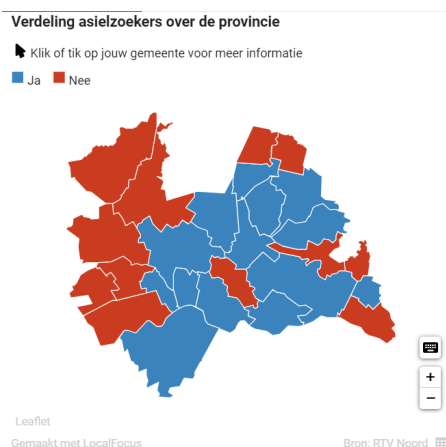
Ieder halfjaar krijgen de gemeenten van de Rijksoverheid te horen hoeveel statushouders zij op moeten nemen. Dat aantal is afhankelijk van het aantal inwoners. Sommige gemeenten die de afgelopen jaren geen asielzoekers hebben opgevangen, moeten wel statushouders huisvesten. Een deel is daar inmiddels mee aan de slag gegaan, meldt RTV Noord.

Deze 12 Utrechtse gemeenten vangen al jaren geen asielzoekers op

Utrecht - In de provincie Utrecht hebben 12 van de 26 gemeenten al jaren geen asielzoekers gehuisvest. Het gaat vooral om gemeenten in het westen van de regio. Dat blijkt uit een analyse door [RTV Noord](#) op basis van cijfers die zijn opgevraagd bij het Centraal Orgaan opvang asielzoekers

(COA).<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3465752/waarom-is-de-opvang-van-asielzoekers-zo-lastig>

Opvallend is dat in vrijwel alle gemeenten die geen vluchtelingen opvangen, wel ruimte is voor Oekraïners. Op onderstaande kaart zie je welke twaalf gemeenten in de provincie Utrecht wel en geen asielzoekers opvingen.

Landelijk hebben 111 van de 342 gemeenten over een lange periode geen asielzoekers opgevangen in de afgelopen twaalf jaar. De spreidingswet, die vandaag en morgen in de Eerste Kamer wordt behandeld, zou hier mogelijk verandering in kunnen brengen.

Met de veelbesproken wet zouden gemeenten in het uiterste geval gedwongen kunnen worden om asielzoekers op te vangen. Het moet ervoor zorgen dat asielzoekers evenwichtiger worden gespreid over het land en dat het aanmeldcentrum in Ter Apel wordt ontlast, maar het is nog de vraag of het voorstel na de Tweede Kamer ook in de Eerste Kamer een meerderheid krijgt.

Burgemeester Sharon Dijksma deed gisteren een dringende oproep aan de Eerste Kamer. In het programma WNL op Zondag vroeg ze senatoren om dinsdag in te stemmen met de spreidingswet. "Wij als gemeenten hebben die wet nodig." <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3683180/dijksma-doet-oproep-aan-eerste-kamer-neem-alsjeblieft-die-spreidingswet-aan>

Statushouder of asielzoeker?

Als asielzoekers een verblijfsvergunning krijgen, heten ze vanaf dat moment statushouder. Ze kunnen dan de opvang uit en vanaf dat moment zijn gemeenten verplicht een aantal statushouders per jaar te huisvesten door ze een woning aan te bieden. Dat heet de taakstelling.

Voor vluchtelingen uit Oekraïne gelden andere regels. Zij mogen gelijk werken en een woning huren en hoeven niet eerst asiel aan te vragen.